LAKIALOITE EDUSKUNNAN TURVATOIMISTA (LA 22/2025 vp)
Hallintovaliokunta 2.12.2025
Valiokuntaneuvos Sami Manninen
Turvallisuusesimies Aleksi Hosioja

Kommentteja HaVille annettuihin lausuntoihin otsikkoasiassa

Tilapäinen turvatoimialue

Poliisihallitus kiinnittää lausunnossaan huomiota lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin ilmaisuun ”eduskunnan tilapäisessä käytössä oleva tila”, joka selvästi viittaa rakennukseen tai muuhun rajattuun paikkaan. Lausunnon mukaan jää kuitenkin epäselväksi, voiko tilapäinen turvatoimialue olla rakennuksen lisäksi tori, puisto, katualue tai muu yleinen paikka. Selkeintä lausunnon mukaan olisi, että tilapäisellä turvatoimialueella tarkoitettaisiin rakennusta tai muuta tilaa, joka on fyysisesti rajattu.

Helsingin poliisilaitos kiinnittää huomiota samaan asiaan.

Vastaus

Lainkohdan kokonaisuudessa on sinänsä selvää, kuten Poliisihallituksen lausunnossakin todetaan, että säännöksessä tarkoitetaan rakennusta tai muuta rajattua paikkaa. Lainkohdan ensimmäisestä virkkeestä tämä ilmenee selvästi (= Lakia sovelletaan eduskunnan kiinteistössä ja eduskunnan hallinnassa olevissa muissa tiloissa …).

Hallintovaliokunta harkinnee, onko valiokunnan perusteluihin aiheellista selvyyden vuoksi ottaa maininta, jonka mukaan säännöksessä tarkoitetaan rakennusta tai muuta fyysisesti rajattua tilaa.

Helsingin poliisilaitos katsoo, että päätöksenteon tilapäisestä turvatoimialueesta tulisi kuulua ao. alueen sijaintipaikan poliisilaitoksella.

Vastaus

Lakialoitteessa on lähdetty siitä, että eduskunnan toimintoja koskevat päätökset tehdään eduskunnassa. Käytännössä tilapäisen turvatoimialueen perustamisesta neuvotellaan ao. poliisilaitoksen kanssa. Jos neuvotteluja ei jostakin syystä voida käydä, on tilapäisen turvatoimialueen perustamisesta lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentin mukaan ilmoitettava turvatoimialueen sijaintipaikan poliisilaitokselle.

Helsingin poliisilaitoksenehdotus ei näiltä osin aiheuta toimenpiteitä.

Eduskunnan oikeusasiamies suhtautuu lausunnossaan varauksellisesti siihen, että lakia sovellettaisiin eduskunnan ulkopuolella esimerkiksi valtiopäivien avajaisiin ja vaalikauden päättäjäisiin liittyvissä tilaisuuksissa. Lähtökohtaisesti vastuun tällaisten tilaisuuksien turvallisuudesta tulisi oikeusasiamiehen mielestä kuulua poliisille.

Vastaus

Ehdotus vastaa asiallisesti turvatoimista valtioneuvostossa annetun lain (987/2014) 3 §:ssä olevaa sääntelyä tilapäisestä turvatoimialueesta. Laki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 17/2013 vp, PeVL 23/2014 vp) hallintovaliokunnan annettua asiasta mietintönsä (HaVM 26/2014 vp).

Tilapäinen turvatoimialue voitaisiin perustaa esimerkiksi valtiopäivien avajaisten ja vaalikauden päättäjäisten yhteydessä eduskuntatalon ulkopuolella järjestettäviä tilaisuuksia varten

samoin kuin suojaamaan esimerkiksi eduskunnan toimintaan liittyvien kansainvälisten parlamentaaristen konferenssien turvallisuutta.

Käytännössä po. tilaisuuksien turvallisuudesta huolehditaan nykyisin ja vastaisuudessa yhteistyössä poliisin kanssa. Yhteistyöhön voi nykykäytännössä osallistua myös valioneuvoston turvallisuushenkilöstö etenkin silloin, kun tilaisuus järjestetään valtioneuvoston turvatoimilain perustamalla tilapäisellä turvatoimialueella.

Ehdotetun lain perusteella eduskunnan turvahenkilöstöllä olisi vastaisuudessa – toisin kuin nykyisin – tarvittavat toimivaltuudet turvallisuudesta huolehtimiseksi myös laissa tarkoitetulla tilapäisellä turvatoimialueella.

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunto ei näiltä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

Eduskunnan turvahenkilöstön koulutus

Eduskunnan oikeusasiamiehen mielestä säännös turvahenkilöltä lakiehdotuksessa edellytetystä ”soveltuvasta turvallisuusalan koulutuksesta” on huomattavan epätäsmällinen.

Vastaus

Ehdotus vastaa eduskunnan turvatoimista annetun voimassa olevan lain (364/2008) 3 §;n 1 momentin säännöstä asiasta. Laki on hyväksytty perustuslakivaliokunnan annettua asiasta mietinnön (PeVM 3/2008).

Lisäksi ehdotettu sääntely vastaa asiallisesti turvatoimista valtioneuvostossa annetun lain 6 §:n 1 momentin ja 16 §:n sääntelyä. Laki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 17/2013 vp, PeVL 23/2014 vp)

hallintovaliokunnan annettua asiasta mietintönsä (HaVM 26/2014 vp).

Ehdotetun lain 22 §:n nojalla kansliatoimikunta antaa tarkempia määräyksiä ehdotetussa laissa säädettyihin tehtäviin vaadittavasta koulutuksesta. Vallitseva käytäntö jo nykyisin on, että turvatarkastajan ja turvallisuusvalvojan virkaan nimitetään vain henkilö, jolla on soveltuva turvallisuusalan tutkinto (so. opetushallituksen vahvistama ammattitutkinto, erikoisammattitutkinto, ammattikorkeakoulututkinto tai muu vastaava). Tutkintonimikkeet elävät ajassa ja muuttuvat. Tyhjentävän tutkintoluettelon kirjaamista lain tasolle ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena. Määräaikaiseen virkasuhteeseen taas on voitu nimittään myös henkilö, jolla ei ole ao. tutkintoa, mutta muuten riittävä soveltuva koulutus.

Kansliatoimikunnan asiana on antaa vaatimuksista yksityiskohtaisemmat määräykset.

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunto ei näiltä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

Ilmoittaminen poliisille

Poliisihallitus kiinnittää huomiota lakiehdotuksen 18 §:n säännöksiin asian ilmoittamisesta ”päällystöön kuuluvalle poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle”. Poliisihallitus ehdottaa hyvin perustein, että laissa tulisi säätää ilmoittamisesta ”poliisille” eikä ilmoittamisesta yksittäisille poliisihenkilöille.

Vastaus

Lain 18 §:ää on aiheellista tarkistaa Poliisihallituksen lausunnossa ehdotetulla tavalla eli seuraavasti:

Turvallisuusjohtaja voi asettaa henkilösuojaukseen erityisen koulutuksen saaneen turvahenkilön suojaamaan erityistä suojelua tarvitsevan kansanedustajan tai eduskunnan vieraan turvallisuutta. Eduskunnan turvallisuusjohtaja ilmoittaa henkilösuojaustehtävästä poliisille ~~päällystöön kuuluvalle poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle~~.

Turvahenkilöllä on henkilösuojaustehtävää hoitaessaan oikeus poistaa suojattavan läheisyydestä henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyisi suojattavan henkeen, terveyteen, vapauteen tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. Henkilö voidaan ottaa kiinni, jos hänen poistamisensa suojattavan läheisyydestä on todennäköisesti riittämätön toimenpide rikoksen estämiseksi. Kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille.

Henkilösuojaustehtävään määrätyllä on oikeus jo aloitetun tai välittömästi odotettavissa olevan, suojattavana olevan henkilön henkeen, ruumiilliseen koskemattomuuteen, vapauteen, omaisuuteen tai kotirauhaan kohdistuvan hyökkäyksen torjumiseksi käyttää sellaisia voimakeinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon suojattavan turvallisuus ja vastarinnan vaarallisuus. Voimakeinoja saa käyttää vain siinä määrin ja siihen saakka kuin se on välttämätöntä hyökkäyksen torjumiseksi. Henkilösuojaustehtävään määrätty turvahenkilö ilmoittaa voimakeinojen käytöstä viipymättä poliisille ~~päällystöön kuuluvalle poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle~~.

Toimivaltasäännösten kirjoitustapa

Eduskunnan oikeusasiamies arvostelee lausunnossaan toimivaltasäännösten kirjoitustapaa. Laista tulisi oikeusasiamiehen mielestä ehdotettua selvemmin ilmetä, kenellä on toimivalta puuttua perustuslailla suojattuihin oikeushyviin.

Vastaus

Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin mukaan muita kuin lain 11 §:ssä säädettyjen lähetysten tarkastamiseen oikeuttavia toimivaltuuksia saa käyttää vain soveltuvan turvallisuusalan koulutuksen suorittanut eduskunnan vikamies, jonka eduskunnan pääsihteeri on määrännyt turvahenkilöksi.

Ehdotettua säännöstä voidaan pitää täsmällisenä.

Lakiehdotuksen kirjoitustapa seuraa eduskunnan turvatoimista annetun voimassa olevan kirjoitustapaa. Laki on säädetty perustuslakivaliokunnan mietinnön pohjalta (PeVM 3/2008).

Lakiehdotuksen kirjoitustapa vastaa näiltä osin myös turvatoimista valtioneuvostossa annetun lain kirjoitustapaa. Kyseinen laki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 17/2013 vp, PeVL 23/2014 vp) hallintovaliokunnan annettua asiasta mietintönsä (HaVM 26/2014 vp).

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunto ei näiltä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mielestä vaikuttaa (lakiehdotuksen kirjoitustavan vuoksi) siltä, että kuka tahansa turvahenkilö voisi esimerkiksi lain 15 §:n nojalla päättää teknisestä valvonnasta. Oikeusasiamiehen mielestä tuskin kuitenkaan on tarkoitus, että siitä päättävät muut kuin turvallisuusjohtaja.

Vastaus

Teknisen valvonnan järjestäminen on kustannusvaikutuksiltaan asia, josta ei edes turvallisuusjohtaja päätä eduskunnassa yksin. Selvää sen sijaan on, että käytännössä teknistä valvontaa suoritustasolla toimeenpanevat vain laissa tarkoitetut turvahenkilöt.

Eduskunnan oikeusasiamiehen saama vaikutelma ei näiltä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

Eduskunnan oikeusasiamies kiinnittää vielä huomiota lakiehdotuksen 20 §:n 2 momentin säännökseen, jonka mukaan ”… ampumisesta päättää turvallisuusjohtaja tai hänen määräämänsä turvahenkilöstöön kuuluva …”. Ilmaisu ei oikeusasiamiehen mielestä ole täsmällinen ja tarkkarajainen esimerkiksi sen osalta voiko turvallisuusjohtaja pysyvästi määrätä jonkun tai jotkut turvahenkilöt päättämään laukausten ampumisesta, mitä edellytyksiä tällaiselle päätösvallan delegoinnille asetetaan ja miten delegointipäätökset tehdään ja dokumentoidaan.

Vastaus

Oikeusasiamiehen lausunnossa näyttäisi olevan kysymys turvallisuusjohtajan oikeudesta delegoida toimivaltaansa asiassa pysyväisluonteisesti jollekulle turvahenkilöstöön kuuluvalle.

Lakiehdotuksen perusteella estettä pysyväisluonteisellekaan delegoinnille ei ole. Turvallisuusjohtaja osaa harkita, onko sellainen delegointi tarpeen ja myös sitä, kuka turvallisuushenkilöstössä olisi sovelias tällaista toimivaltaa turvallisuusjohtajan sijasta käyttämään.

Lisäksi tilanteet vaihtelevat samoin se, kuka esimiehistä on kulloinkin läsnä ja valmiudessa.

Virkakäskyjen antamisessa ja niitä koskevassa päätöksenteossa noudatetaan hallinnolle tavanomaisia menettely- ja dokumentointitapoja.

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunto ei anna näiltä osin aihetta toimenpiteisiin.

Turvatarkastus

Eduskunnan oikeusasiamiehen mielestä ehdotettu säännös turvatarkastuksesta (8 §) voi muodostua ongelmalliseksi perustuslain 7 §:ssä turvatun henkilökohtaisen koskemattomuuden ja 10 §:ssä turvatun yksityiselämän suojan kannalta, jos turvatarkastuksessa kiinnitetään huomiota muihinkin kiellettyihin aineisiin ja esineisiin kuin niihin, jotka voivat vaarantaa eduskunnan turvallisuutta.

Vastaus

Lain tarkoituksena on lakiehdotuksen 1 §:n mukaan suojata eduskunnan toimintaa ja huolehtia turvallisuuden ja järjestyksen säilymisestä eduskunnassa ja eduskunnan kiinteistöissä toimivissa eduskunnan virastoissa.

Lakiehdotuksen 5 § puolestaan sisältää nykyaikaiselle lainsäädännölle ominaiset säännökset perusoikeuksiin puututtaessa noudatettavissa rajoitusperiaatteista.

Selvää siten on, että eduskunnan turvatarkastustoiminnassa kiinnitetään lakiehdotuksen 8 §:n 1 momentin 3 kohtaa sovellettaessa huomiota vain eduskunnan ja siellä olevien turvallisuuden sekä eduskunnan toiminnan suojaamista ja järjestyksen säilymistä vaarantaviin esineisiin tai aineisiin.

Ehdotettu 8 § vastaa turvatoimista eduskunnassa annetun voimassa olevan lain 5 §:n sääntelyä kuitenkin niin, että turvatoimialueen lisäksi ehdotettua 8 §:ää sovelletaan myös

tilapäisellä turvatoimialueella. Voimassa oleva laki on säädetty perustuslakivaliokunnan annettua asiasta mietinnön (PeVM 3/2008 vp).

Lisäksi asiallisesti samansisältöinen säännös turvatarkastuksesta on turvatoimista valtioneuvostossa annetun lain 8 §:ssä. Laki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 17/2013 vp, PeVL 23/2014 vp) hallintovaliokunnan annettua asiasta mietintönsä (HaVM 26/2014 vp).

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunto ei anna näiltä osin aihetta toimenpiteisiin.

Henkilöntarkastus

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnon mukaan ehdotetussa muodossaan laki (sen 9 §) mahdollistaa minkä tahansa kielletyn esineen tai aineen etsimisen henkilöntarkastuksella, vaikka esineellä ei voitaisi vaarantaa eduskunnan turvallisuutta.

Vastaus

Ks. edellä turvatarkastus -otsikon alla olevaa vastausta.

Puheena oleva lakiehdotuksen 9 §:n 1 momentti vastaa voimassa olevan lain 6 §:n säännöstä kuitenkin niin, että toimivaltuus on ehdotettu ulotettavaksi koskemaan myös tilapäistä turvatoimialaetta. Voimassa oleva laki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVM 3/2008 vp).

Eduskunnan oikeusasiamiehen lausunto ei anna näiltä osin aihetta toimenpiteisiin.

Voimankäyttövälineet

Poliisihallitus ehdottaa lausunnossaan, että voimankäyttövälineitä ei määriteltäisi laissa ehdotetulla tavalla tyhjentävästi. Välinekohtaisen määrittelyn lisäksi olisi hyvä säätää mahdollisuudesta hyväksyä turvahenkilön käyttöön ampuma-asettaa lievempiä voimankäyttövälineitä eduskunnan tai eduskunnan pääsihteerin erillisellä päätöksellä. lausunnossa viitataan poliisista annetun valtioneuvostona setuksen (1080/2013) 10 §:n 2 momentin 3 kohtaan (= muut ominaisuuksiltaan ja asianmukaisesti käytettyinä vaikutuksiltaan ampuma-asetta lievemmät voimankäyttövälineet).

Vastaus

Poliisihallituksen ehdotus on sinänsä ymmärrettävä, kun otetaan huomioon voimankäyttövälineidenkin alalla tapahtuva jatkuva kehitys. Valmistelussa on lähdetty siitä, että voimankäyttövälineet mainitaan laissa. Ajatus (muun kuin poliisin) välineitä koskevan sääntelyn delegoinnista lakia alemmalle säädöstasolle ei myöskään ole ollut tämän lakialoitteen yhteydessä perustuslakivaliokunnan arvioitavana.

Poliisihallituksen ehdotus ei näiltä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

Poliisihallitus ehdottaa voimankäyttövälineitä koskevaa säännöstä tarkennettavaksi vielä siten, että turvahenkilön tulisi mahdollisuuksien mukaan kantaa voimankäyttövälineitä asunsa alla siten, että ne eivät ole muiden havaittavissa.

Vastaus

Lakiehdotuksen 19 §:n 2 momentti sisältää säännöksen, jonka mukaan turvahenkilön tulee kantaa voimankäyttövälineitä mahdollisimman huomaamattomasti. Aloitetta valmisteltaessa on ajateltu tämän säännöksen riittävän ja kattavan erilaiset tilanteet ja tavat voimankäyttövälineiden kantamiseen huomaamattomasti.

Hallintovaliokunta harkinnee, onko valiokunnan mietinnön perusteluissa aiheellista esimerkinomaisesti mainita voimankäyttövälineen kantamisesta kulloisenkin tilanteen sallimien mahdollisuuksien mukaan ao. turvahenkilön asun alla.

Poliisihallitus ehdottaa lausunnossaan ampuma-aselain (1/1998) 17 §:n täydentämistä maininnalla, ettei lakia (= aseen kantaminen on sen mukaan luvanvaraista) sovelleta eduskunnan turvatoimista annetun lain tarkoittamissa tehtävissä tapahtuvaan toiminaan.

Vastaus

Lakiehdotuksen valmistelussa on katsottu, että ampuma-aselain 17 §:n säännökset jättävät jo nykyisessä muodossaan ehdotetut eduskunnan turvahenkilöstön tehtävät ampuma-aselain soveltamisalan ulkopuolelle eikä Poliisihallituksen ehdottama tarkentava lisäys siten ole ankaran oikeudellisessa mielessä tarpeen.

Ampuma-aselain 17 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta kuuluu seuraavasti:

> Tämä laki ei koske:
>
> 1) valtion harjoittamaa ampuma-aseiden, aseen osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä, hankkimista eikä luovuttamista valtion tarkoituksiin;

2) valtion omistamien ampuma-aseiden, aseen osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoa, jos perusteena hallussapidolle on valtion palveluksessa olevien, valtion oppilaitoksissa opiskelevien tai asevelvollisuuteen perustuvaa asepalvelusta taikka vapaaehtoista asepalvelusta suorittavien henkilöiden tehtävien hoitaminen;

Hallintovaliokunta harkinnee, onko asiasta aiheellista ottaa maininta valiokunnan mietintöön.

Poliisihallituksen ehdotus ei näiltä osin anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mielestä laissa olisi tarpeen olla säännös, jonka mukaan voimankäyttövälineitä saa kantaa ja käyttää ainoastaan turvahenkilö, joka on suorittanut voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen. Lisäksi lakiin olisi syytä ottaa säännös siitä, että voimankäyttövälineiden kouluttajana voi toimia ainoastaan viranomainen (esim. poliisi) tai Poliisihallituksen kouluttajakasi hyväksymä henkilö.

Vastaus

Turvahenkilö saa lakiehdotuksen 19 §:n 2 momentin mukaan käyttää vain niitä voimankäyttövälineitä, joiden käyttöön hän on saanut välinekohtaisen koulutuksen. Ampuma-asetta saa 19 §:n 3 momentin perusteella kantaa ainoastaan ampuma-asekoulutuksen saanut turvahenkilö, joka osoittaa vuosittain, että hänellä on riittävä ampuma-aseen käsittely- ja ampumistaito.

Kansliatoimikunta antaa lakiehdotuksen 22 §:n nojalla tarkempia määräyksiä laissa säädettäviin tehtäviin vaadittavasta koulutuksesta.

Ehdotus vastaa asiallisesti eduskunnan turvatoimista annetun voimassa olevan lain 12 §:n 3 momentin ja 14 §:n sääntelyä

(ampuma-asetta koskevin lisäyksin). Laki on säädetty perustuslakivaliokunnan mietinnön pohjalta (PeVM 3/2008).

Vastaava sääntely sisältyy turvatoimista valtioneuvostossa annetun lain 15 §:n 3 momenttiin ja 16 §:ään. Laki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 17/2013 vp, PeVL 23/2014 vp) hallintovaliokunnan annettua asiasta mietintönsä (HaVM 26/2014 vp).

Suomessa soveltuvaa koulutusosaamista on poliisin ja Poliisiammattikorkeakoulun lisäksi puolustusvoimilla, rajavartiolaitoksella, tullilla ja rikosseuraamuslaitoksella. Koulutuksen hankkimisesta neuvotellaan ja sovitaan koulutusta antavien tahojen kanssa.

Yksityiskohtaisempien määräysten antaminen asiasta kuuluu luontevasti kansliatoimikunnalle.

Poliisilain (872/2011) 9 luvun 10 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla voimankäyttökoulutuksesta säädetään sisäministeriön asetuksella, tullilain (304/2016) 4 luvun 27 §:n nojalla asiasta säädetään valtioneuvoston asetuksella ja puolustusvoimista annetun lain 2 luvun 18 a §:n 6 momentin nojalla turvamiehen koulutuksesta säädetään puolustusministeriön asetuksella.

Eduskunnan oikeusasiamiehen näkemykset voitaneen ottaa huomioon kansliatoimikunnan po. määräyksiä valmisteltaessa.

Oikeusasiamiehen lausunto ei näiltä osin anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Helsingin poliisilaitos ei lausunnossaan pidä perusteltuna voimankäyttövälinevalikoiman laajentamista etälamauttimeen, projektiililaukaisimeen eikä ampuma-aseeseen.

Vastaus

Lakialoitteessa välinevalikoiman laajentamista pidetään muuttuneessa turvallisuusympäristössä tarpeellisena.

Turvahenkilö saa käyttää vain sellaista voimankäyttövälinettä, jonka käyttöön hän on saanut välinekohtaisen koulutuksen. Turvahenkilöstö ei kanna voimankäyttövälineitä jatkuvaluonteisesti, vaan välineiden kantamistarvetta harkitaan tehtäväkohtaisesti ja riskiperusteisesti. Tarkoitus on valmistella asiasta ohje kansliatoimikunnan päätettäväksi.

Ampuma-aseen kanto-oikeutta koskeviin kysymyksiin vastataan alempana vastattaessa henkilösuojaustehtävästä annettuihin lausuntoihin

Helsingin poliisilaitoksen lausunto ei näiltä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

Henkilösuojaustehtävä

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentin säännökseen, jonka mukaan ehdotetun lain säännöksiä henkilösuojaustehtävästä sovelletaan myös muualla Suomessa kuin turvatoimialueella tai tilapäisellä turvatoimialueella. Valiokunnan mielestä sääntely-yhteys huomioiden ei ole valtiosääntöisiä esteitä sille, että lakiehdotuksen 18 §:n mukaisia henkilösuojaukseen kuuluvia tehtäviä suoritetaan myös muualla maassa kuin ehdotetussa laissa tarkoitetuilla turvatoimialueilla.

Perustuslakivaliokunnan mielestä hallintovaliokunnassa on kuitenkin valtiosääntöisistä syistä vielä syytä arvioida mahdollisuuksia täsmentää henkilösuojaustehtäviä koskevien toimivaltuuksien asiallista soveltamisalaa. Täsmennystä puoltaa se, että yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen valtakunnan alueella on poliisilain mukaan ensisijaisesti poliisiviranomaisten tehtävä.

Professori Viljanen kiinnittää asiaan huomiota perustuslakivaliokunnan tavoin. Vaikka Viljasenkin mielestä on sinänsä varmaankin niin, että henkilösuojaustehtäviä suoritetaan myös muualla maassa kuin laissa tarkoitetuilla turvatoimialueilla, olisi sääntelyä hänen mukaansa

perusteltua jollakin tavoin rajata ottaen huomioon lain tarkoittaman eduskunnan henkilösuojaustehtävän rajatun tarkoituksen ja sen, että yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen valtakunnan alueella on ensisijaisesti poliisin tehtävä.

Vastaus

Henkilösuojaustehtävän alueellista toimivaltaa koskevaa lain säännöstä on hankala rajata maantieteellisin termein, sillä itse tehtävä (esim. puhemiehen henkilösuojaustehtävä) voi olla missä tahansa Suomessa. Ei voi olla niin, että turvahenkilön toimivaltuudet lakkaisivat suojattavan ylitettyä esimerkiksi jonkin kaupungin tai maakunnan rajan.

Tehtävää on asiallisesti rajattu 18 §:n 1 momentissa. Turvahenkilö voidaan sen mukaan asettaa ”turvaamaan erityistä suojelua tarvitsevan kansaedustajan tai eduskunnan vieraan turvallisuutta”. Tehtävä ei siten ulotu yleisen järjestyksen turvaamiseen.

Lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentin säännöstä voisi olla selvyyden vuoksi mahdollista täydentää asiallisella rajauksella esimerkiksi seuraavasti:

> Lain säännöksiä henkilösuojaustehtävästä *ja tehtävään määrätyn toimivallasta suojata erityistä suojelua tarvitsevan turvallisuutta* sovelletaan myös muualla Suomessa kuin turvatoimialueella tilapäisellä turvatoimialueella.

Hallintovaliokunnan mietinnön perusteluissa täydennyksen voisi todeta korostavan perustuslakivaliokunnan lausunnon ohjaamana sitä, että henkilösuojaukseen määrätyn turvahenkilön tehtävä ja toimivalta rajoittuvat aina ehdotetun lain tarkoituksen mukaisesti vain erityistä suojelua tarvitsevan turvallisuuden (ei yleisen järjestyksen ja turvallisuuden) suojaamiseen, ja että yleisen järjestyksen ja turvallisuuden yläpitäminen Suomessa on poliisiviranomaisen tehtävä.

Helsingin poliisilaitos katsoo lausunnossaan, että henkilösuojaustehtävien tulisi kaiken kaikkiaan kuulua poliisille.

Vastaus

Eduskunnan turvahenkilöstö hoitaa jo nykyisin henkilösuojaustehtäviä. Vakava puute on, että he joutuvat hoitamaan näitä tehtäviä yksityisinä henkilöinä ilman asiaan kuuluvia lain toimivaltasäännöksiä. Heidän mahdollisia suojaustoimenpiteitään arvioidaan jälkikäteen rikosoikeudellisten oikeuttamisperusteiden (pakkotila ja hätävarjelu) kannalta. Nykytila ei ole asianmukainen. Virkamiehen toimivallasta tulee niin virkamiehen kuin hänen toimenpiteidensä kohteenkin oikeusturvan takia säätää lailla.

Lakialoitteen 18 §:n mukaan eduskunnan turvallisuusjohtaja *voi* asettaa henkilösuojaukseen erityisen koulutuksen saaneen turvahenkilön suojaamaan erityistä suojelua tarvitsevan tai eduskunnan vieraan turvallisuutta. Henkilösuojauksen antaminen on ts. aina harkinnanvaraista, ja tehtävään voidaan määrätä vain tällaisiin tehtäviin erityisen koulutuksen saanut turvahenkilö. Tehtävään määräämisestä ilmoitetaan poliisille.

Henkilösuojaustehtävään voi olla tarpeen määrätä nopeastikin niin, että virka-avun saaminen poliisilta ei käytännön aikataulusyistä(kään) ole mahdollista.

Turvahenkilön voimankäyttövälineisiin *voi* kuulua ampuma-ase. Turvallisuusjohtaja tekee kussakin tapauksessa erikseen arvion ampuma-aseen mukanaolon tarpeesta henkilösuojaustehtävässä. Ampuma-asettaa saa ehdotuksen mukaan kantaa vain ampuma-asekoulutuksen saanut turvahenkilö, joka osoittaa vuosittain, että hänellä on riittävä ampuma-aseen käsittely- ja ampumataito. Ehdotukseen sisältyy säännökset ampuma-aseen käytöstä.

On vielä huomattava, että eduskunnan turvahenkilöstöön kuuluvat ovat virkamiehiä. Ampuma-aseen kanto- ja

käyttöoikeudesta on aiemmin säädetty mm. laissa yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015).

Henkilösuojaustehtäviä tekevät voimassa olevan lainsäädännön valtuuttamina ainakin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (1085/2015) tarkoitettu vartija ja puolustusvoimista annetussa laissa (2 luvun 18 a §) tarkoitettu turvamies.

Helsingin poliisilaitoksen lausunto ei näiltä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

Miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttuminen

Helsingin poliisilaitos katsoo, että miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttuminen on lähtökohtaisesti poliisin tehtävä.

Vastaus

Lakialoitetta laadittaessa on lähdetty siitä, että on parempi varautua kuin olla varautumatta. Myös ydinenergialakiin (990/1987) on näistä syistä vuonna 2020 lisätty säännökset miehittämättömän ilma-aluksen kuluun puuttumisesta.

Eduskunnan kanslialla on lakiehdotuksen 13 §:n perusteella oikeus pääsihteerin pyynnöstä saada virka-apua poliisilta eduskunnan toiminnan ja järjestyksen suojaamiseksi. On selvää, että jos virka-apua tarvitaan, sitä myös pyydetään.

Helsingin poliisilaitoksen lausunto ei näiltä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

Mielenosoitukset

Eduskunnan oikeusasiamiehen mielestä ehdotetun lain suhdetta kokoontumisvapauden käyttämiseen eduskuntatalon edustalla olisi syytä arvioida tarkemmin. Näin siksi että, että voimassa olevaa lakia ei sen esitöiden mukaan ole tarkoitettu sovellettavaksi eduskunnan välittömässä läheisyydessä tai pääoven edustalla järjestettäviin mielenosoituksiin (LA 5/2008, s. 9).

Vastaus

Eduskunnan oikeusasiamiehen näkemys voimassa olevan lain soveltamisesta tai soveltamatta jättämisestä ”mielenosoituksiin” on mustavalkoinen. Lain esitöiden perusteellisempi lukeminen antaa asiasta värikkäämmän kuvan.

Tuolloisen lakialoitteen mukaan (LA 5/2008, s. 9):

> ”… turvatoimia ei …. tule ulottaa eduskunnan sisäänkäyntien ulkopuolelle muutoin kuin erityisestä syystä, kuten kiireellisissä ja ilmeistä vaaraa merkitsevissä tilanteissa. Turvatoimia ei myöskään ole tarpeen ulottaa eduskunnan välittömässä läheisyydessä tai pääoven portaiden edustalla järjestettäviin mielenosoituksiin tai muihin vastaaviin tilaisuuksiin. Kokoontumislain (530/1999) mukaisissa yleisissä kokouksissa järjestyksenvalvonta kuuluu poliisille.”

Tuolloisessa lakialoitteessa ei näin ollen rajata joitakin turvatoimialueeseen kuuluvia osia tai tapahtumia lain soveltamisalan ulkopuolelle. Lähtökohtana sen sijaan näyttäisi olevan, että turvatoimia ei ole järkevää tai perusteltua ulottaa sisäänkäyntien ulkopuolelle muutoin kuin *erityisestä syystä*. Tällaisen syyn käsillä ollessa turvatoimia voi olla aiheellista

tuollekin turvatoimialueen alueelle ulottaa. Tuolloisen lakialoitteen ajatus näyttäisi olevan, että turvatoimia *ei ole tarpeen* ulottaa mielenosoituksiin, koska järjestyksenvalvonta niissä kuuluu yleisen lainsäädännön mukaan poliisille.

Perustuslakivaliokunta näki asian tuolloisesta lakialoitteesta antamassaan mietinnössä (PeVM 3/2008 vp, s. 3) seuraavasti:

> ”Lakialoitteen tarkoituksena on täydentää yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevaa sääntelyä siten, että eduskunta voisi ryhtyä turvatoimiin tarpeen vaatiessa myös tilanteissa, joissa järjestyksen ylläpitäminen kuuluisi poliisille. Kaikissa tilanteissa tämä ei kuitenkaan ole tarpeen. … Esimerkiksi eduskuntatalon edessä olevalla katualueella järjestettävässä mielenosoituksessa tai muussa vastaavassa tilaisuudessa järjestyksestä vastaa poliisi saatuaan niistä kokoontumislain mukaisen ilmoituksen.”

Käytännössä poliisi on toiminut ja toimii eduskunnan turvaosaston kanssa tiiviissä yhteistyössä järjestyksen ylläpitämiseksi eduskuntatalon edessä järjestettävissä mielenosoituksissa ja vastaavissa kokoontumisissa.

Voimassa olevan lain esitöissä ilmaistuihin periaatteisiin poliisin ja eduskunnan turvaosaston tehtävistä ja toimivaltuuksista ei nyt käsillä olevassa lakialoitteessa ehdoteta muutoksia.

Oikeusasiamiehen lausunto ei näiltä osin anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.